בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 43931-01-22 ב' נ' מרכז לבריאות הנפש שער מנשה ואח'

בפני כבוד השופטת אספרנצה אלון

המערער **ד' ב'**
ע"י ב"כ עוה"ד מסארווה מוחמד
על פי מינוי מטעם הסנגוריה הציבורית

נגד

המשיבים **1. מרכז לבריאות הנפש שער מנשה**
2. מרכז פורום יושבי ראש ועדות פסיכיאטריות
באמצעות פרקליטות מחוז חיפה- פלילי

<u>פסק דין</u>

1. לפניי ערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית למבוגרים שהתכנסה ביום 13.01.2022 בבית החולים "שער מנשה" (להלן: "**בית החולים הפסיכיאטרי**"), אשר החליטה על המשך טיפול מרפאתי כפוי של המערער עד ליום 13.07.2022 (להלן: **החלטת הוועדה הפסיכיאטרית**"), מכוח סעיף 28(א) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן: **החוק לטיפול בחולי נפש**").

2. המערער יליד 14.01.1989, כבן 33, רווק, לוקה בהפרעה פסיכוטית בלתי ספציפית, מוכר למערך בריאות הנפש ממספר אשפוזים בכפייה בבתי חולים שונים בארץ ועבר גמילה מסמים. בחודש יולי 2019 הוגש כתב אישום (מתוקן) כנגד המערער המייחס לו שתי עבירות של איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז – 1977 (להלן: **"חוק העונשין"**), התנהגות פרועה במקום ציבורי (2 עבירות) – עבירה לפי סעיף 216 (א)(1) לחוק העונשין; הפרעת שוטר במילוי תפקידו (2 עבירות) – עבירה לפי סעיף 275 לחוק העונשין; ניסיון תקיפה סתם – עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין + סעיף 25 לחוק העונשין. המערער נשלח להסתכלות פסיכיאטרית; חוות דעת פסיכיאטרית קבעה כי המערער אינו כשיר לעמוד לדין, הוא לוקה בהפרעה נפשית של פסיכוזה וזקוק לאשפוז פסיכיאטרי. ההליך הפלילי הופסק לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי. המאשימה עתרה לאשפוזו של המערער לתקופה מירבית של 3 שנים, בהתאם לסעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש. בית משפט השלום בחדרה הורה על אשפוזו של המערער לתקופה מירבית של 3 שנים, דהיינו עד ליום 19.08.2022 (ת"פ 62742-07-19 כב' השופט אהוד קפלן)).

3. המערער אושפז באשפוז כפוי. בחלוף כשנה ושלושה חודשים, ביום 12.11.2020 הומר צו האשפוז הכפוי לצו טיפול מרפאתי כפוי.

4. ביום 14.10.2021 התכנסה הוועדה הפסיכיאטרית בעניינו של המערער. המערער הציג בפני הוועדה את טופס ההפניה ממרפאת עירון הממליץ על הפסקת הטיפול המרפאתי הכפוי, נוכח הגעתו למעקב באופן מסודר, תמיכה מצד משפחתו ורצונו להחזיר לו את רישיון הנהיגה על מנת שיחזור לשגרה ויתחיל לעבוד. הוועדה שמעה את המערער, את עורך דינו ואת אמו. הוועדה התרשמה שהמערער לא הפנים את הצורך בטיפול, כי קיים חשש ממשי שאם הצו לטיפול מרפאתי כפוי יוסר, יוחרף מצבו של המערער בשל הפסקת הטיפול מצידו. משכך, ועל בסיס בדיקתה והתרשמותה של הוועדה, קבעה כי טרם בשלו התנאים להסרת הצו והאריכה את צו הטיפול המרפאתי הכפוי עד ליום 14.01.2022.

5. על החלטה זו הגיש המערער ערעור אשר נדון בפני כב' השופטת תמר נאות פרי בתיק ע"ו 20570-11-21. בערעור זה הציג לראשונה המערער מסמכים ממשרד הבריאות, חטיבת בריאות, המכון הרפואי לבטיחות בדרכים מיום 12.09.2021, מהם עולה כי המערער נבדק על ידי פסיכיאטר של משרד הבריאות ומשרד הרישוי סירב לחדש/ ליתן את המשך רישיון הנהיגה למערער בשל "**אי עמידה בדרישות בטיחות אישיות לנהיגה**". בפרק הסיכום של הבדיקה נכתב כדלקמן:

> **"הנ"ל עדיין נמצא בצו מרפאתי כפוי לא ידוע מתי ישתחרר מהצו ולכן ממליץ על התליית הרישיון עד שישתחרר מהצו לטיפול מרפאתי כפוי, ביקור אחרון מתאריך 08.08.2021 ללא תוכן פסיכוטי. לציין שבסיכום יעוץ פסיכיאטרי ד"ר מיכאל שפרינץ מתאריך 26.08.2021 אינו משתמש בחומרים פסיכואקטיביים ולכן הוא כשיר לנהיגה הטיפול שהוא מקבל לא משנה את מהירות התגובה."**

כב' השופטת תמר נאות פרי התרשמה כי שירותי הבריאות החליטו שלא להעניק את רישיון הנהיגה למערער, בין היתר לאור קיומו של צו טיפול מרפאתי כפוי. מאחר ומסמכים אלו לא היו בפני הוועדה בשעה שנתנה את החלטתה, קבעה השופטת נאות פרי כי יתקיים דיון נוסף בעניינו של המערער על מנת לבחון את המסמכים הנ"ל וכי הוועדה הפסיכיאטרית תתכנס בשנית על מנת לדון בעניינו של המערער (ע"ו 20570-11-21, ע"ו 16799-11-21).

6. הוועדה התכנסה פעם נוספת כאמור ביום 13.01.2022 והחליטה כי המערער ימשיך להיות תחת צו טיפול מרפאתי כפוי עד ליום 13.07.2022. בנימוקיה קבעה הוועדה כדלקמן:

> **"בבדיקה המטופל ברמיסה תרופתית, הוא מדווח לוועדה כי הוא מעוניין בטיפול הואיל והוא חולה במחלה כרונית כמו סכרת. הוא מבקש להסיר את הצו על מנת שיוכל לקבל בחזרה את רישיון הנהיגה. לאחר דיון ארוך, בוועדה סבורים רופאי הוועדה כי האמירות שלו בדבר צורך בטיפול הן אמירות פורמליות בלבד וכי הוא לא הפנים את הצורך בקבלת טיפול תרופתי קבוע ומתמשך. בעברו של המטופל אשפוזים קודמים כאשר מצבו הוחרף בשל הפסקת טיפול. הואיל מבדיקתו הוועדה מתרשמת כי כאמור עדיין לא הפנים את הצורך בטיפול, קיים חשש ממשי שאם הצו לטמכ** [טיפול מרפאתי כפוי - א.א.] **יוסר מצבו של המטופל יוחרף בשל הפסקת הטיפול מצדו. משכך ועל בסיס בדיקתו היום, סבורה הוועדה כי טרם בשלו התנאים להסרת הצו."**

7. החלטה זו הינה מושא הערעור. בתמצית אלו טענותיו:

לטענת המערער, החלטת הוועדה חורגת ממתחם הסבירות והיא בלתי סבירה באופן קיצוני. הוועדה לא קיבלה את המלצות מרפאת עירון, המטפלת במערער מזה שנים, ואשר התרשמה כי אין כל חשש שהמערער יפסיק את הטיפול. הוועדה קיבלה את הערכת המסוכנות של המרפאה כי מסוכנותו לאחרים נמוכה, עם זאת דחתה את המלצת המרפאה להפסיק את הטיפול המרפאתי הכפוי, ללא כל נימוק.

לטענת המערער, הוועדה לא נתנה כל משקל למסמכים שהוצגו בפניה לפיהם הושג שיפור קליני משמעותי, המערער מגיע למעקבים רפואיים באופן מסודר, קיימת תמיכה והבנה מצד משפחתו והמלצה להפסיק את הצו לטיפול מרפאתי כפוי בעניינו. לעדות המערער ואמו, לפיהם נפגעת העסקתו של המערער בשל התליית רישיון הנהיגה וחלק משיקומו של המערער הינו שילובו חזרה במעגל התעסוקה. הארכת הצו עד תום התקופה המירבית, תגרום לרגרסיה במצבו של המערער ולפגיעה כלכלית קשה. המערער מתגורר במקום מרוחק עם תחבורה ציבורית ירודה. כיוון וחלק מהליך השיקום הינו תעסוקה, פסילת רישיון הנהיגה של המערער מחמירה את מצבו.

8. לטענת המשיבים יש לדחות את הערעור ולהותיר את החלטת הוועדה הפסיכיאטרית על כנה. הוועדה התרשמה באופן בלתי אמצעי מהמערער, והחלטתה מקצועית וסבירה. הוועדה החליטה על המשך תקופת הצו והמשך טיפול מרפאתי כפוי, וזאת לאחר בדיקת המערער ומסקנתה כי הוא עדיין שרוי במצב המצריך טיפול, וכי קיים חשש ממשי שאם יוסר הצו יוחרף מצבו של המערער בשל הפסקת הטיפול מצדו.

9. המערער חפץ עד מאוד לקבל את רישיון הנהיגה שלו. רצונו זה הינו רצון מתמשך ועקבי שעבר כחוט השני: -

- בפני הוועדה הקודמת מיום 14.10.2021:

"... היה לי רישיון נהיגה, הייתי נוסע לעבודה, הייתי עובד אצל אחי... הייתי מגיע לעבודה, עובד... לקחו לי את רישיון הנהיגה כי אני בטמ"כ.. הם אמרו שטמ"כ לא נותן לי לנהוג במדינת ישראל ברכב פרטי... אני גם לא זכאי לקצבת נכות כי הייתי מקבל 11,000 ₪ בחודש. קניתי רכב חדש מהחברה ולקחתי הלוואה מהבנק ועכשיו אני כבר לא עובד... מיום 25.07 נתנו לי את השלילה ומאז הפסקתי לעבוד... בביקור במרפאת עירון הפסיכיאטרית שלי אמרה לי בוודאות שבגלל הצו המרפאתי כפוי, סעיף 15 לא מאשר לי לנסוע ברישיון נהיגה... אני מבקש בכל לשון של בקשה זה פוגע לי בעבודה, אני הרווחתי בכל התקופה הזו 70,000 ₪, חסכתי כסף קניתי רכב, אני מתחייב לקחת את הזריקה כל החיים, אין לי לאן לברוח. אני מודע לבעיה...".

- בערעור ע"ו 20570-11-21 ו- ע"ו 16799-11-21 בפני כב' השופטת תמר נאות פרי מיום 17.11.2021:-

"עכשיו אני לא עובד, אני כל היום בבית מתהפך במיטה. ניסיתי את כל האפשרויות, כולם עובדים במקומות קרובים לבית. הבית שלי בין מושבים... בשבילי כל יום בלי רישיון זה סבל..."

-ובדיון שהתקיים בפניי ביום 09.02.2022:-

"אני מביע דעתי, אני אדם מאוד אחראי. אני יודע שאקח את הטיפול באופן קבוע. יצא לי כמה פעמים ללכת לחופשה. טסתי 4 פעמים לתאילנד וחזרתי

בתאריך לקבל את הזריקה. אני רוצה להשתלב בחיים ולעבוד. היה לי רישיון, לקחו לי אותו באפריל. עבדתי במוסך של אופנועים."

10. אמו הצטרפה לדיון, תומכת בבקשתו והשמיעה בפניי את הדברים הבאים:-

"אני נמצאת איתו בכל הוועדות. אני לא באה למתוח ביקורת אבל שלושת המכובדים שיושבים בוועדה לא מכירים את ד'. מי שמכיר אותו זה הפסיכיאטרית שרואה אותו כל חודש כאשר הוא בא לקבל את הזריקה. היא ממליצה שהוא ישוחרר, היא מכירה אותו מאוד טוב. אני אומרת שהוועדה לא מכירה את ד'... הוא לא מצליח לעבוד כי אנו גרים במושב, יש אוטובוס 3 פעמים ביום. הוא תלוי בי או באבא שלו או בחברים שייקחו אותו. הוא לא יכול לחזור לחיים שהיו לו. ידענו שקיבלנו מכתב שאנו מוזמנים לוועדה של משרד התחבורה. אנו יודעים שאין לו עבירות והתברר שאין לו רישיון נהיגה מאז שהוא אושפז."

<u>דיון והכרעה</u>

11. כידוע, בית משפט זה יושב כערכאת ערעור על החלטות הוועדה הפסיכיאטרית. במסגרת הערעור, נבחנת סבירות החלטת הוועדה, הן מבחינה מנהלית והן מבחינה מהותית. כפי שנכתב בע"ו (מחוזי חיפה) 15840-07-20 **פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה** (נבו 05.08.2020): **"...סבירות ההחלטה נבחנת על פי התאמתה לתמונת המצב הכוללת לגבי החולה, עברו, רקעו, טיב מחלתו, אשפוזיו בעבר והאירועים בהם היה מעורב, הפרשה הנוכחית, ואפשרויות שיקומו, ובהתחשב בהערכה, על הצפוי לקרות עמו, אם ולאחר השחרור [...]"**.

12. החלטת הוועדה הפסיכיאטרית ניתנה כדין, והינה מצויה בגדרי מבחן הסבירות. שיקול דעתה של הוועדה הפסיכיאטרית הינה עצמאית, המבוססת על דעתם של אנשי מקצוע. אשפוזו הכפוי של המערער ניתנה במסגרת צו (הליך פלילי) להבדיל מהוראה (הליך אזרחי). ההליך נערך והתקבל באופן תקין. כללי הצדק הטבעי של המערער נשמרו וכובדו, ההחלטה הינה סבירה נוכח עברו הרפואי של המערער, אשר כולל בין היתר ארבעה אשפוזים בשל הפסקת טיפול רפואי. החלטת הוועדה הפסיכיאטרית לא חרגה או האריכה שלא לצורך את תוקף

אשפוזו הכפוי של המערער, לחלופין את תוקף הצו לטיפול מרפאתי כפוי, אלא אך הותירה את תאריך תוקף הצו בהתאם להחלטה המקורית של בית המשפט (עד ליום 13.07.2022). באשר לשאלת המידתיות- ביחס לעונש שהיה נגזר על המערער לו היה בריא, מקבלת אני את עמדת המשיבה כי לאור התיקונים 8 ו-9 לחוק טיפול בחולי נפש תשנ"א- 1991, לצורך בחינה של משך זמן הצו אין לבחון את שאלת המידתיות. למעלה מן הצורך אציין כי מדובר בצו מידתי העתיד להסתיים בעוד כארבעה חודשים (18.08.2022).

13. הוועדה הפסיכיאטרית נימקה החלטתה בין היתר מהתרשמותה כי המערער עדיין לא הפנים את הצורך בטיפול וכי קיים חשש ממשי שאם הצו יוסר מצבו של המטופל יוחרף, ולא מצאתי עילה להתערבות בקביעה זו.

14. לפני סיום, הוועדה לא החליטה האם לתת למערער את רישיון הנהיגה- אם לאו. עניין זה מסור למשרד התחבורה ולא בכדי הוריתי בהחלטתי מיום 14.02.2022 על השלמת טיעון וכך כתבתי:-

"משתכלית הערעור היא לאפשר למערער לקבל את רישיון הנהיגה אבקש שהמערער ישלים את טיעוניו מדוע לא יגיש ערר/ ערעור לעניין זה- אישור רפואי לנהיגה (תיקון מס' 16) תשמ"א- 1981 לפקודת התעבורה. בנוסף, על המערער לצרף מסמך ממשרד התחבורה ממנו ניתן ללמוד כי רישיונו נלקח ממנו בשל היותו תחת טיפול מרפאתי כפוי...".

ברוח זו הובהר למערער בערעור הקודם כי ככל ויש בפיו טענות כלפי ההליך שנערך בפני חטיבת הבריאות והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים, בו נשלל רישיון הנהיגה שלו, הרי שהוא יכול לנקוט בהליכים כלפיהם, אשר אינם קשורים בפועלה של הוועדה הפסיכיאטרית.

15. ומספר מילים למערער- מבינה אני היטב את רצונו לשוב ולקבל את רישיון הנהיגה, דבר שיקל עליו לשוב למעגל התעסוקתי. הכול יסכימו כי עבודה ופרנסה יש בהן ברכה והן לטובת המערער, הן בטווח המיידי והן בטווח הארוך, הן בהיבט הכלכלי והן בחיזוק הביטחון העצמי. עם זאת, אין בידי להיעתר לערעור.

16. **<u>פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.</u>**

17. **<u>המזכירות תמציא לצדדים.</u>**

ניתן היום, כ' אדר ב' תשפ"ב, 23 מרץ 2022, בהעדר הצדדים.

אספרנצה אלון, שופטת